פתיחת עוסק זעיר ופתיחת קרן השתלמות

מטרת מסמך זה היא להסביר בפשטות ובבהירות כיצד ניתן לפתוח עוסק זעיר (או עוסק פטור), ובמיוחד מהו אחד היתרונות המרכזיים שבכך — האפשרות לפתוח **קרן השתלמות לעצמאי**, אפיק חיסכון הנהנה מהטבת מס משמעותית. להלן הסבר מסודר על קרן ההשתלמות, על תנאי הפתיחה שלה, ועל אופן פתיחת העסק וניהולו.

היתרון של קרן השתלמות

כיום, מי שמשקיע כספים בשוק ההון — למשל באמצעות קופת גמל להשקעה וכדומה — מחויב בעת משיכת הכסף במס של **25% על הרווחים**, סכום משמעותי מאוד. לדוגמה: אם הרווח הוא 1,000,000 ₪, המס יעמוד על 250,000 ₪.

לעומת זאת, מי שמחזיק בקרן השתלמות **פטור לחלוטין ממס על הרווחים**, עד לתקרה המרבית שתפורט בהמשך. זהו המצב החוקי כיום, וייתכן שישתנה בעתיד.

זהו, אם כן, היתרון המרכזי של קרן ההשתלמות: היא מאפשרת חיסכון והשקעה בשוק ההון ללא מס על הרווחים.

מי רשאי לפתוח קרן השתלמות

קרן השתלמות ניתן לפתוח אך ורק למי שהוא **שכיר או עצמאי**. כלומר, לא ניתן לפתוח קרן השתלמות כהשקעה בלבד, אלא רק כהפרשה במסגרת עבודה. זו הסיבה שבגינה אדם המעוניין ליהנות מהטבת המס של קרן ההשתלמות עשוי לבחור לפתוח עוסק זעיר ולהפוך לעצמאי.

שכיר

שכיר נדרש לאישור המעסיק כדי לפתוח קרן השתלמות. זוהי הטבה בעלת ערך רב, שכדאי לדרוש אותה כבר בעת סגירת חוזה ההעסקה — לרוב היא שווה יותר מהעלאת שכר. בתחומים מסוימים המעסיק אף **מחויב** בהפרשה לקרן השתלמות, בהם עובדי הוראה, ניקיון, תחזוקה, בנייה, אבטחה ושיפוצים.

אצל שכיר קיימות שתי מגבלות על הסכום המרבי הפטור ממס:

- **מגבלת האחוזים:** הפטור ממס ניתן על הפרשה של עד 10% מהשכר. ההפרשה צריכה להתחלק כך שהמעסיק מפריש 7.5% מהשכר (על חשבונו) והעובד מפריש 2.5% מהשכר (על חשבונו). על כל הפרשה החורגת מחלוקה זו — בין שהמעסיק מפריש יותר מ-7.5% ובין שהעובד מפריש יותר מ-2.5% — יחול מס של 25% על הרווחים, גם אם סך ההפרשה נמוך מ-10%. לדוגמה: מעסיק המפריש 8.5% (כלומר 1% מעבר ל-7.5%) ועובד המפריש 1% — על הרווחים הנובעים מאותו 1% עודף שהפריש המעסיק יחול מס.
- **מגבלת הסכום:** ניתן להפריש עד תקרה חודשית של כ- 1,571 ₪. הפרשה מעבר לסכום זה תחויב במס, גם אם היא נמוכה מ-10% מהשכר.

עצמאי

גם עצמאי רשאי להפריש לקרן השתלמות, אך בשונה משכיר חלה עליו מגבלה אחת בלבד: תקרה הפקדה שנתית של 20,566 ש"ח [1,713 ש"ח בחודש]. **אין לגביו מגבלת אחוזים מההכנסה**. משמעות הדבר היא שאפילו עצמאי שמרוויח 100 ₪ בלבד בחודש רשאי להפריש את הסכום המרבי לקרן השתלמות.

שימו לב: הסכום המרבי הוא משוער ומתעדכן משנה לשנה בהתאם למדד ולשינויים נוספים.

זמינות הכסף למשיכה

חשוב לדעת: הכסף בקרן השתלמות זמין למשיכה רק **לאחר שש שנים** מההפקדה הראשונה.

פתיחת העסק וניהולו

מי שמעוניין להפוך לעצמאי, עליו לפתוח עסק ברשות המיסים (לפתיחת עוסק — לחצו כאן).

מי שהכנסותיו צפויות לנוע בין 1,000 ₪ ל-120,000 ₪ בשנה זכאי לפתוח **עוסק פטור** — כלומר פטור מגביית מע"מ ומדיווחי המע"מ השוטפים (חשוב להבהיר: מדובר בפטור ממע"מ בלבד, ולא בפטור ממס הכנסה). בנוסף, ניתן לפתוח **עוסק זעיר**, שהוא מסלול פשוט וקל יותר לניהול, [מי שהכנסותיו מעבר לסכום הנ"ל עליו לפתוח עוסק מורשה], להלן ההבדל בין השניים:

עוסק פטור

בעוסק פטור נדרש להגיש דוחות מורכבים יחסית בכל תחילת שנת מס, עבור השנה הקודמת. חלק מהדוחות מצריכים רואה חשבון (וכרוכים בעלויות נוספות), ויש להגיש דו"ח מלא של ההכנסות וההוצאות; המס מחושב על הרווח, כלומר ההכנסות בניכוי ההוצאות בפועל.

כמו כן לאחר שנתיים יש להגיש **הצהרת הון** מפורטת על כל הנכסים והכספים הקיימים [כולל כלי רכב ועוד], ולאחר 5 שנים להגיש הצהרה נוספת [ובכך עוקבים אחר הנכסים לראות שאינך מעלים מס], הצהרת הון מצריכה רואה חשבון [למי שלא רוצה להסתבך] ועלותו גבוהה.

עוסק זעיר

בעוסק זעיר, לעומת זאת, נדרשים שני דברים בלבד:

1. הצהרת עוסק פטור — הצהרה על הסכום שהתקבל בלבד (להצהרה — לחצו כאן).
2. דיווח שנתי מקוצר (לדיווח — לחצו כאן).

כל אחד מהם אורך שניות ספורות בלבד. יש לבצעם בכל תחילת שנת מס (עבור השנה הקודמת), כבר בחודש ינואר ולא יאוחר מתום החודש השלישי. מי שלא יגיש אותם במועד יידרש להגיש בהמשך דוחות מורכבים יותר, ומעמדו לא יוגדר עוד כעוסק זעיר אלא כעוסק פטור (על המשמעויות שפורטו לעיל).

בשונה מעוסק פטור, אין צורך להגיש דו"ח הכנסות והוצאות, אלא להצהיר על ההכנסות בלבד; מתוך ההכנסה מנוכים אוטומטית 30% כהוצאות. לדוגמה: מי שהצהיר על הכנסה של 1,000 ₪ במהלך השנה — המערכת מחשבת אוטומטית רווח של 700 ₪ בלבד. מצד אחד זהו יתרון, שכן אין צורך בפירוט ההוצאות; מצד שני, מי שהוצאותיו בפועל גבוהות מ-30% יידרש להגיש בקשה נפרדת.

תיאום מס

בנוסף, יש לערוך תיאום מס במהלך שנת המס (לתיאום מס — לחצו כאן; ניתן לבצעו לאורך כל השנה). שימו לב: גם מי שאין לו הכנסה נוספת חייב לערוך תיאום מס (בשונה משכיר). מי שלא ערך תיאום מס יידרש להגיש בהמשך דו"ח מורכב מאוד (ניתן לעיין בו כאן). אם נדרשתם להגיש דו"ח כזה, מומלץ לקבוע תור ברשות המיסים ולמלא אותו יחד עמם — מדובר בדו"ח מורכב מאוד שקשה למלא לבד, וכאשר עושים זאת מולם הם מסתפקים בכמה שאלות במקום הדו"ח המלא.

חסרונות העוסק הזעיר

לעוסק הזעיר כמה חסרונות שחשוב להכיר:

- כאשר העוסק הזעיר אינו עונה להגדרה (יבואר להלן), המעמד נותר כמעמד של "לא עובד" וממילא צריך לשלם דמי ביטוח לאומי ככל מי שאינו עובד.
- כמו כן על הכנסות אלו לא ניתן לקבל דמי לידה, דמי שמירת היריון, דמי אבטלה וכדומה.
- ייתכן שאף שההכנסה אינה נחשבת הכנסה לצורך קבלת דמי אבטלה, דמי לידה וכדומה, היא תיחשב הכנסה לעניין אחר: מי שהוא גם שכיר ויצא לאבטלה, והיו לו בתקופת האבטלה הכנסות מהעסק — הכנסות אלו ינוכו מדמי האבטלה.
- ייתכן שבעת בקשת הנחה בארנונה יידרש להגיש טופס מיוחד של שומת מס המצריך חתימת רואה חשבון (בעיר בבני ברק דורשים זאת, [הם יודעים לבד שישנו עסק כיון שהם מסונכרנים עם הביטוח הלאומי]), ישנה אפשרות במקום להגיש דו"ח של רואה חשבון להגיש טופס "אישור תקופות ביטוח ומעסיקים עם נתוני הכנסות", ניתן להוריד באזור אישי של ביטוח לאומי תחת לשונית "אישורים".

מהו עוסק זעיר שאינו עונה להגדרה

עוסק זעיר שאינו להגדרה המשמעות שלו היא רק מול ביטוח לאומי ומתקיים ע"י שני תנאים: א' הרווח השנתי אינו עולה על 75,216 ש"ח בשנת 2025, ב' הנך עוסק במשלח ידך פחות מ־20 שעות בשבוע.

ונפרט יותר: ישנם 3 משרדים **מע"מ**, **מס הכנסה**, **ביטוח לאומי**, הגדרת עוסק פטור מתייחס למע"מ, הגדרת עוסק זעיר מתייחס למס הכנסה, הגדרת עוסק זעיר שאינו עונה להגדרה מתייחס לביטוח לאומי.

כלומר בכדי להיות מבוטח בביטוח לאומי צריך או מספיק שעות עבודה או מספיק הכנסות [וכנ"ל], מי שלא עומד בתנאים אלו **מוגדר כעוסק זעיר שאינו עונה להגדרה**, ומעמדו נשאר כמעמד לא עובד, ולכך לא זכאי לדמי לידה אבטלה וכדו' אשר משולמים ע"י הביטוח לאומי.

שים לב! גם עוסק זעיר שאינו עונה להגדרה **זכאי למענק עבודה** משום שהוא משולם ע"י רשות המיסים.

מי שברשותו עוסק זעיר שאינו עונה להגדרה [ואינו שכיר], עליו לשלם דמי ביטוח לאומי כמעמד לא עובד [כיום 266 ₪], ובמידה והרווח השנתי הוא מעל 41,304 ₪, אזי על הרווח שמעל סכום זה יש לשלם 12% לביטוח לאומי.

שים לב!, מי שמעמדו בביטוח לאומי מוגדר כ - "לא עובד", משלם כל חודש סך של 266 ₪, **מי שמוגדר כתלמיד ישיבה או אברך כולל, יש לו הנחה והוא משלם רק 171 ₪**, [כרגע גם למחויבי גיוס ישנה הנחה זו].

אך שים לב!, תלמיד ישיבה או אברך שפותח עוסק זעיר למרות שאינו עונה להגדרה, [ועדיין הוא מוגדר בביטוח לאומי כאינו עובד], **הוא לא זכאי להנחה של תלמי ישיבה**, **ועליו לשלם 266 ₪ לחודש**.

מקרים שבהם לא יינתן אישור לעוסק זעיר (אלא לעוסק פטור בלבד)

בכמה מצבים לא ניתן לפתוח עוסק זעיר אלא עוסק פטור בלבד:

- מי שמעסיק עובדים.
- מי שיש לו הכנסות שאינן מיגיעה אישית — כגון ריביות, רווחי הון או הכנסות מהשכרת נכס.
- מי שחלק מהכנסתו מתקבל מאדם שהוא גם עובד אצלו כשכיר.
- מי שלמעלה מ-25% מהכנסתו התקבלו מקרוב משפחה או ממי שהיה מעסיקו בשלוש השנים האחרונות.
- מי שהוא בעל שליטה בחברה קטנה (עד 5 שותפים).

פתיחת אזור אישי ברשות המיסים

בשביל לפתוח עוסק זעיר, וכן עריכת תיאום מס, יש צורך **לפתוח אזור אישי ברשות המיסים**, ניתן לפתוח אזור אישי בקישור כאן, [אזור אישי ממשלתי לא עוזר לזה, צריך אזור אישי ברשות המיסים].

שים לב!, בשביל לפתוח אזור אישי צריך מס' אמצעי זיהוי.

תחילה יש למלאות שני אמצעי זיהוי מתוך שלשה אפשרויות: 1 כרטיס אשראי על שמך, 2 נתונים מריכוז ההכנסות השנתי (טופס 106), 3 סיסמת הזדהות אישית שקיבלת מפקיד ברשות המיסים.

במידה וברשותך רק אמצעי זיהוי אחד: ניתן לבחור באפשרות "מילאתי סעיף אחד, אני רוצה להמשיך" ואז תתבקש למלאות שני אמצעי זיהוי אחרים מתוך 5 אפשרויות, 1 מספר זהות של אחד ההורים, 2 פרטי דרכון בתוקף, 3 מספק תיק ניכויים של המעסיק, 4 פרטי הבנק בו קבלת תשלום ברשות המיסים, 5 מספר תביעה למענק עבודה.

במידה ועדיין ברשותך רק אמצעי זיהוי אחד: עליך לגשת לסניף של רשות המיסים [עם ת.ז. כמובן] על מנת לקבל מפקיד סיסמה ראשונית.

שים לב! גם אם אף פעם לא עבדת כשכיר, ניתן לגשת לדואר [עם ת.ז. ואישור ניהול חשבון], ולהגיש בקשה למענק עובדה, ובכך יהיה באפשרותך להזדהות באמצעות מס' תביעה למענק עבודה, [כמובן שהבקשה למענק תדחה במקום, כי לא עבדת, אבל מס' תביעה יהיה לך].

קרן השתלמות לעובדי הוראה

קיימת גם קרן השתלמות ייעודית לעובדי הוראה, ופרטיה שונים:

מי שמעוניין לצאת לשבתון — זו האפשרות המתאימה ביותר עבורו, שכן רק בקרן השתלמות לעובדי הוראה ניתן לצאת לשבתון. לעומת זאת, מי שמייעד את הקרן לחיסכון עתידי בלבד — **מומלץ לו שלא לפתוח קרן זו**, אלא קרן השתלמות רגילה, משתי סיבות:

1. בקרן השתלמות לעובדי הוראה לא ניתן להשקיע במסלול בסיכון מוגבר, כגון מסלול S&P 500 וכדומה.
2. לא ניתן למשוך את הכסף לצורך אישי, אלא רק לצורך יציאה לשבתון.

עובדי הוראה רבים מעדיפים את קרן ההשתלמות למורים, משום שבה המעסיק מפריש לטובתם יותר כספים: בעוד שבקרן השתלמות רגילה הפרשת המעסיק עומדת על 7.5% והפרשת העובד על 2.5%, בקרן השתלמות למורים המעסיק מפריש 8.4% והמורה מפריש 4.2%.

אך זוהי טעות: כאשר "מאשרים" לעובד ההוראה משיכה הונית מקרן ההשתלמות למורים, הוא זכאי רק ל-**89% מהפרשות המעסיק**. כלומר, המעסיק "נוטל בחזרה" את ה-0.9% הנוספים שהפריש. קבלת 100% מחלק המעסיק מתאפשרת רק במשיכת יורשים (במקרה של פטירה) או בפרישה לגמלאות. לפיכך, עובד הוראה המתכוון למשוך את קרן ההשתלמות בעתיד (ולא לצאת לשבתון) — לא תיוותר בידו הפרשת המעסיק העודפת.

חובת הנפקת קבלות

בעל עסק מחויב להנפיק קבלה לכל לקוח, עבור כל תקבול — העברה בנקאית, מזומן, אשראי, ביט וכל אמצעי תשלום אחר. חובה זו חלה **גם על עוסק זעיר**; ההצהרה השנתית והדיווח המקוצר אינם מספיקים כשלעצמם. רשות המיסים רשאית לדרוש מכם קבלות כדי לוודא שהעסק קיים ומתנהל כראוי. לפיכך, מומלץ להנפיק קבלות לאורך כל השנה.

ניתן להנפיק קבלות בחינם לחלוטין באתר של YPAY, או באתר של SUMIT.

הבהרה

המידע במסמך זה נמסר לתועלת הציבור בלבד ואינו מהווה ייעוץ מקצועי (משפטי, חשבונאי או מס). הנתונים והסכומים מתעדכנים מעת לעת, ויש לוודא את הפרטים המעודכנים מול רשות המיסים או מול איש מקצוע. אין לי כל אחריות לאמור לעיל.